

Lausunto

11.02.2026

Asia: VN/20350/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi alkoholilain muuttamisesta (panimoiden, tislaamoiden ja viinitilojen ulosmyyntioikeuden laajentaminen)

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Voimassa olevan lain mukaan enintään 500 000 litraa vuodessa alkoholijuomia tuottavat käsityöläispanimot voivat myydä enintään 12 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältäviä käsityöläisoluita vähittäismyyntiluvalla valmistuspaikoilta suoraan kuluttajille. Sama oikeus koskee tilaviinin valmistajia, jotka voivat saada vähittäismyyntiluvan enintään 13 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältäville marja- ja hedelmäviineille. Lisäksi kuka tahansa alkoholijuomien valmistusluvan haltija voi saada vähittäismyyntiluvan valmistuspaikan yhteyteen käymisteitse valmistettujen enintään 8,0 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältävien ja muulla tavoin valmistettujen enintään 5,5 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältävien alkoholijuomien myyntiin valmistuspaikalta.

Nyt esillä olevan esitysluonnoksen tarkoituksena on laajentaa paikallisten alkoholijuomien pientuottajien ulosmyyntioikeuksia. Esityksellä toteutettaisiin pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelmaa, jonka mukaan mahdollistetaan kaikille kotimaisille pien- ja käsityöläispanimoille, pientislaamoille ja viinitiloille niiden tuotteiden myynti valmistuspaikoilta suoraan kuluttajille vähittäismyyntiluvalla.

Nyt esillä olevan luonnoksen mukaan tarkoituksena ei ole, että panimoiden, tislaamoiden ja viinitilojen ulosmyyntioikeus käsittäisi myös sen, että näiden tuottajien tuotteita voitaisiin myydä toimitusmyynissä (s. 29), jota koskevat säännösehdotukset sisältyvät em. hallituksen esitykseen 131/2025 vp. Kokonaisuus on muodostumassa monitahoiseksi ja vaikeasti hahmottuvaksi. Sen vuoksi on hankala täysin vakuuttua siitä, että voimassa olevien ja valmisteltavien säännösten kokonaisuus vastaa nyt esillä olevan hallituksen esitysluonnoksen perusteluja.

Yhtäältä ehdotetussa 17 §:n 1 momentin 4 kohdassa säädettäisiin vähittäismyyntiluvan myöntämisestä ”alkoholijuomien valmistuspaikan yhteyteen tai välittömään läheisyyteen valmistusluvan haltijalle”, ja toisaalta vähittäismyyntilupa koskee vähittäismyyntiä yhden vähittäismyyntipaikan sisätiloissa, mutta kuitenkin esim. 17 a §:ssä (HE 151/2025 vp) säädettäisiin siitä, että toimituslupa koskee ”kotimaan vähittäismyyntiä”. Samaan aikaan ei ole selvää, etteikö 17 §:n 1 momentin 4 kohdassa ja 2 momentissa tarkoitettu panimoiden, tislaamoiden ja viinitilojen vähittäismyynti olisi tällaista. Ilmeisesti selvää on, että 17 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettu vähittäismyyntilupa, joka sinänsä niin ikään koskee vähittäismyyntiä yhden vähittäismyyntipaikan sisätiloissa, on tarkoitettu luvaksi, jonka haltija voi hakea toimituslupaa. Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön on asian jatkovalmistelussa syytä vielä varmistua asiasta.

Luonnoksessa tarkoitettussa 17 §:n 2 momentissa on tarkoitus säätää siitä, mitä 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettu luvan haltija saa myydä. Edellytyksenä on muun ohella, että ”tyypillinen osa tuotannosta” tapahtuu valmistuspaikassa. Säännös sisältää poissulkevan määrittelyn siitä, mitä ”tyypillinen osa” ei ole, mutta muutoin ”tyypillisen osan” luonnehdinta sisältyy lähinnä säännöksen perusteluihin. Lieneekin vielä harkittava, olisiko säännöstä tältä osin tarpeen tarkentaa.

Esityksen säätämisyjärjestysjaksoa olisi aiheellista vielä täydentää lausunnosta PeVL 1/2026 vp ilmenevillä näkökohdilla Suomen perustuslain elinkeinovapautta koskevasta 18 §:stä ja yhdenvertaisuutta koskevan 6 §:stä, koska HE 131/2025 vp koskevana liittyvät tuoreina myös tähän sääntely-yhteyteen.

Luikku Laura
Oikeuskanslerinvirasto